AZƏRBAYCAN ORDUSU

Tarixi unutmuruq, tarix unudulmur

Ali Baş Komandan İlham ƏLİYEV:

Aprel döyüşləri onu da göstərdi ki, bu gün Azərbaycan Ordusu dünya miqyasında güclü ordular sırasındadır və istənilən vəzifəni icra edə bilər.

Azərbaycan əsgəri yaxın vaxtlarda səngərlərini əzəli sərhədlərimizə köçürəcək...

Aprel döyüşləri tarix yazdı; tarix unudulmur, tarixi unutmuruq...

...Düşmənin irimiqyaslı təxribatlarının qarşısı alınmalıydı...

Aprelin 1-dən 2-nə keçən gecə komandanlığın əmriylə leytenant Zülfü Rzayev, kiçik çavuş Elgün Bədəlov, Rövşən Rəhimov, Üzeyir Nəcəfov, İsmayıl Nəsirov, Teymur Əliyev, Nemət Haqverdiyev addım-addım Lələtəpəyə yaxınlaşırdı. Bir-birinin izinə iz qoymaqla, səssiz-səmirsiz, ehtiyatla...

O anlarda nələr düşünürdülər? - Şuşanımı, Xocalı faciəsinimi, qışın sazağında donan analarımı, düşmənin yaxınlaşdığını hiss edəndə canına qəsd eləyən sonalarımı, son nəfəsi dodaqlarında qalan ananın qucağında donan körpələrimi, düşmənin hənirtisini eşidincə qızını, sonra özünü öldürən atalarımı, ...

Lələtəpənin ətəyindəydilər...

...Hiss etdilər ki, snayperlərin atışı altındadırlar. Bir qədər daldalanaraq müşahidə apardılar. Atəşin mənbəyini müəyyənləşdirmək çətin olmadı (döyüşdən sonra məlum olacaqdı ki, düşmənlər təpənin sol cinahındakı qəbirlərdən meyitləri çıxardaraq oradan səngər kimi istifadə eləyib, orada snayperlər yerləşdirib). Əks-həmlənin başlanması ərəfəsində komandirin əmriylə İsrafil Əhmədovun atdığı qumbaraatan mərmisi snayper qarışıq mövqenin "altını üstünə çevirdi"...

Həmin anlarda Lələtəpənin sol cinahında üç tank göründü. Müdafiə səddini yarmaq, döyüşçülərimizi səngərlərdən çıxartmaq, öldürmək niyyəti ilə təmas xəttinə tərəf üç ölüm maşını gəlirdi. O anlarda əsgərlərimizin ürəyindən gözlərinə işıq axdığına zərrəcə şübhə etmirəm...

Bir-birinə söykəkli üç atəş açıldı. Düşmənin tanklarının üçü alışdı.

Dan yeri sökülər-sökülməz bir tank da göründü. Bayaqkı ekipaj - Hacı Əhmədov, tuşlayıcı Yalçın Abbasov, sürücü-mexanik Rövşən Manafov bir az da gözləməyi qərara aldı...

Atəş sərrast oldu - düşmən tanklarından biri "yerə yapışdı"...

...Tanklar üz-üzəydi. Düşmən tankları irəliləməyə cəsarət eləmirdi.

...O anlarda Lələtəpəyə yaxınlaşanlarımız hiss elədilər ki, qarşı tərəfdən atəş aramla zəifləyir. "Əlavə qüvvə gələcəyinə ümidlidirlər", - mayor Elnur Əliyev düşünmüş, atəşin bir qədər sağ cinahdan aparılmasını qərara almışdı...

Düşmən qətiyyətlə müdafiə olunduğundan mövqe uğrunda döyüş altı saatdan çox çəkdi. Müdafiə olunan, mövqeni saxlamaq istəyən düşmənlər məhv edildi...

Düşmənlərdən biri qaçmaq istədi. Leytenant Zülfü Rzayev onun uzaqlaşmasına imkan vermədi; düşmən torpağa sərili qaldı...

...Əks-həmlə səngimişdi - düşmən geri çəkilməkdəydi. Komandir sövq-təbii, sağ tərəfdə vuruşan əsgərə baxdı. Əsgər tərpənmirdi. Səslədi. Cavab gəlmədi. Qəlbinə daman damdı: əsgər şəhid olmuşdu...

Əsgərin sol əli sinəsinə uzalı qalmışdı. Barmaqlarının arasında Azərbaycanımızın üçrəngli bayrağı görünürdü. Komandirin gözləri doldu. Dodaqlarını dişləriylə sıxıb əsgərin üstünə döşəndi. İçin-için ağladı. Başını qaldıranda başqa əsgərləri də yaxınlıqda gördü. Hamısının yanağı boyunca göz yaşları axırdı. Hamısının əlində bayrağımız dalğalanırdı. Hamısı döyüşə bayrağımızla qoşulubmuş. Hamısı bayrağımız eşqinə vuruşurmuş. Hamısı bayrağımızı şəhidlik kəfəni bilirmiş...

...Dövlət bayrağının işığında vuruşanlar məğlub olmur, ya qələbə qazanır, ya şəhid olur. Azərbaycan əsgəri kimi!

Hamısı düşmən geri çəkilənəcən, son nəfəsəcən, şəhid olanacan vuruşardı. Son nəfəsində bayrağımızı sıxmağa macal tapan əsgər kimi!..

...Qələbədən bir neçə gün sonra Lələtəpədəydim. Diqqətimi sağa tərəf uzanan yol çəkmişdi. Səbirsizliklə soruşmuşdum: "Bu yol hara aparır?" Əsgərlərdən biri tələsik dillənmişdi: "Böyük qələbəyə!"

Kövrəkliklə, qürurla əsgəri bağrıma basmışdım...

Yusif Mirzəyevi Ağdərədə bağrıma basdığım kimi...

Vəzir Orucovu Tərtərdə bağrıma basdığım kimi...

Göy üzünə yayılan bayrağımızın önündə diz çökdüm. Bayrağımız dalğalanırdı, ürəyim tellənirdi. Akif Nihat Asya bayrağa müraciətlə deyirdi ki, "... hara istəsən, söylə, səni oraya sancım!". Bu da Bayrağımızın seçdiyi yerlərdən biri - Lələtəpə! Azərbaycan əsgəri bayrağımızın bir istəyini yerinə yetirdi. Leytenant Zülfü Rzayev, kiçik çavuş Elgün Bədəlov, Rövşən Rəhimov, Üzeyir Nəcəfov, İsmayıl Nəsirov, Teymur Əliyev, Nemət Haqverdiyev sancdı bayrağımızı Lələtəpənin zirvəsinə! O anlarda nələr düşünüblər görəsən? - Əsgəranı, Şuşanı xatırlayıblar, şübhəsiz. Bu bayrağı Cıdır düzündə dalğalandırmaq keçib könüllərindən. Bayrağımızı zirvəyə sancanların əllərindən öpmək istədim, qoymadılar...

...Düşüncələrində istəklə tərəddüd çarpışmaqdaydı; istəyini bildirməyə tərəddüd edirdi, tərəddüdünü yumşaltmağa, yumşalda-yumşalda əritməyə çətinlik çəkirdi. Nə onu bacarırdı, nə o birini. Nə ondan uzaqlaşa bilirdi, nə o birindən.

Əsgər Samir Həsənova on günlük məzuniyyət verilmişdi. Tərəddüd istəyi günüləyirdi, istək tərəddüdü. Getsinmi - necə getsin, qalsınmı - necə qalsın?.. Ermənilər atəşkəsi tez-tez pozurdu. Səngərdaşını, səngər qardaşını dar ayaqda qoyub getməyi şəninə sığışdırmırdı. Həm də qardaş toyunda doyunca, yorulunca oynamaq keçirdi könlündən...

Yoldaşlarının təkidi ilə məzuniyyətə getdi...

...Sabah toy olacaqdı.

Açıq pəncərədən otağa dolan səhər yeli şahlıq eləyirdi. Vaxt öldürmək üçün televizoru açdı. Aparıcının dediklərini eşidincə qanı damarında dondu elə bil: düşmənlər onun xidmət etdiyi ərazidə də atəşkəsi pozaraq irimiqyaslı təxribata cəhd göstərirdi.

Məzuniyyəti altı gündən sonra başa çatacaqdı; hərbi hissəyə qayıtdı...

Lələtəpə uğrunda döyüşlər gedirdi...

Samir də döyüşürdü...

Hansı hissin təsirindənsə, sağ cinaha baxdı. İki-üç erməni dəydi gözlərinə. Atışın səmtini ora yönəltdi. Biri öldü. Digər ikisi qeyb oldu elə bil...

Atışı davam etdirirdi...

Qəflətən diz çökdü - güllə sinəsinə dəymişdi. Gözucu sağına-soluna boylandı...

Göy üzünün qara buludları ağır-ağır üstünə enirdi. Özünü toplayıb ayağa qalxmaq istədi, qalxa bilmədi...

Əsgər Samir Həsənov şəhid olmuşdu...

Samirin məzuniyyət vərəqi köz olub komandirin əllərini yandırırdı: məzuniyyətin qurtarmasına üç gün vardı...

...Neçə-neçə strateji mövqedən uzaqlaşdırılan, döyüşlərdə yüzlərlə əsgərini, zabitini, artilleriya qurğusunu, döyüş texnikasını itirən düşmən də, ona havadarlıq eləyənlər də Azərbaycan Ordusunun gücünü gördü, əsgərlərimizin, zabitlərimizin qətiyyəti, cəsarəti düşmənin gözünü qamaşdırdı. Gördüklərindən ürəyi burxuldu düşmənin. Sülh danışıqları baş tutmasa, döyüşdə öldürülən düşmən əsgərinin anasının təəssüfünü, ağrılarını digərləri də yaşayacaq:

...Mövqe uğrunda döyüş başa çatmışdı. Döyüşçülərimiz qələbə ovqatının kölgəliyində üzü Cəbrayıla sarı baxmaqdaydı. İstəkləri Cəbrayıldan o yandakı torpaqlarımıza meyillənmişdi. Bu müqəddəs istək onların günlərini ömür eləyəcəkdi. Lələtəpənin gen sinəsi bu istəyə darlıq eləyirdi. Şahinləşən bu istəyin qoşa qanadları əzəli sərhədlərimizin göylərində gərilməyin təşnəsiydi. Hamısı qarşıda sezilən, sürünən, görünən qaraltıları Oğul baxışlarıyla süzürdü...

Son 23 ildə bu tərəflərdə hava bunca gözəl olmamışdı...

Sağ tərəfdən uzanan yolları görüncə ürəkləri titrədi; o yolun da yolçusu olmaq istəyirdilər. Həm də elə indi...

Qəflətən öldürülmüş əsgərlərdən birinin mobil telefonuna zəng gəldi. Hamısı bu səsə sarı boylandı. Ürəyinə nə damdısa, zabitlərdən biri tələsik telefonu götürdü. Azərbaycan dilində cavab verdi. Döyüşdə öldürülmüş erməninin anasıymış. Qalib azərbaycanlı zabitinin səsini eşidəndə onun nə günə düşdüyünü təsəvvür etmək çətin deyil. Qadın Azərbaycan dilini bilirmiş (bəlkə də zamanında Bakıda yaşayıbmış). "Niyə öldürdünüz oğlumu?" - Azərbaycan dilində soruşub. Niyə öldürüldüyünü bilsə də soruşub. Dişi bağırsağını kəsə-kəsə soruşub. Erməniliyinə dirsəklənərək soruşub. Zabitin kəskin cavabını eşidib: "Sənin oğlunun Azərbaycanın torpaqlarında nə işi vardı?". Bu tutarlı cavab ölümünü özgə torpağında tapan əsgərin anasına bir mətləbi xatırladıb: işğalçı dövlətin əsgəri ölümə məhkumdu! Ona ölüm hökmünü bəd niyyətlə gəldiyi torpaq verib. Bu ölümün baiskarı onu bura göndərənlərdi. Onlardan soruş: "Oğlum niyə öldü?"...

Zabit öldürülmüş erməni əsgərinin telefonunu daşa çırpdı; döyüşdə öldürülmüş əsgərin anasının çimçəşdiyi səsini eşitmək istəmədi...

...Məqamında oğluna Vətəndən danışardı, torpaqdan, döyüşlərdən, döyüşçülərdən, şəhidlərdən, şəhidlikdən danışardı. "Sən də əsgər olacaqsan, oğlum. Sən də torpaqlarımızı işğaldan azad edənlərin sırasında olacaqsan!.." - deyərdi. Onda uşaq atasının köksünə sığınardı...

Oğlunun boyuna baxardı - qürrələnərdi, düşüncələrini eşidərdi - qürrələnərdi. Özünün yeniyetməliyinin nişanələrini görərdi oğlunda - qürrələnərdi; Oğul kimi böyütmüşdü oğlunu...

Oğlunun andiçmə mərasiminə gəlmişdi. Hərbi hissənin nəzarət-buraxılış məntəqəsinin qarşısındaydı. Göy üzündə göz küsdürən bulud görünmürdü. Ağacların xırdaca budaqları, budaqlarda yarpaqlar yaxınlaşanların gəlişinə elə həvəslə uçunurdu ki. Ötüb-keçənləri haraylayırdı elə bil. Ağac neçə illər əvvəl gördüyü ağacıydı. Onda təzə-təzə qol-budaq atırdı. İndi gövdələnmişdi, kölgəsinə el sığışardı...

Budaqdan bir yarpaq üzülmüşdü. Əyilib götürmüşdü. Yarpağın vaxtsız üzülüşünə təəssüflənmişdi...

Kövrəlmişdi. Elə bil zaman dayanmışdı. 20 il əvvəlki zamana düşmüşdü sanki. Məkan həmin məkanıydı, yaş o yaş deyildi. Ürəyi kürlük eləyirdi. Təsadüfün kövrəkliyinə, kövrəkliyin təntənəsinə sığınıb baxırdı. Bu təsadüfü Tanrı töhfəsi bilib baxırdı. İllərin o üzündə qalanları ömür bilib baxırdı. Ürəyinə təpər bilib baxırdı, gözlərinə nur bilib baxırdı...

Oğlu onun zamanında xidmət elədiyi hərbi hissədə xidmət edirmiş! "Xidmət yolumun davamçısıdı oğlum!" - qınayan olmasa, var səsiylə qışqırardı. Nə həzin-həzin əsən, arada çılğınlaşan küləyi duyurdu, nə də sağında-solunda kəlmələşənlərin səsini eşidirdi; zamanında yaşadıqlarına dil verib dilləndirən xatirələriylə baş-başa qalmışdı:

O da əsgəriydi. O da torpaqlarımızı qoruyanların sırasındaydı. O da döyüşürdü...

Evinin daşı-divarı mərmilərlə yaralananların, səksəkədən ürəyi paralananların titrək ümidi üçün döyüşürdü, şəhid anasının qəhəri üçün döyüşürdü, gecələrin açılmalı səhəri üçün döyüşürdü, güllərin-çiçəklərin qoxusu üçün döyüşürdü, körpələrin qorxusuz yuxusu üçün döyüşürdü...

Hərbi hissədə xətri əzizlənən əsgəriydi - cəsarətliydi, qorxmazıydı, intizamlıydı. Üç nəfərlə düşmənin qarşısını üç saat saxlamağı bacaran əsgər yazda yağışdan, qışda sazaqdan, yayda bürküdən keçib döyüşürdü...

Yarı canı hərbi hissələrində qalsa da, tərxis olundu; atəşkəs elan olunandan sonra onu da tərxis elədilər...

İllər keçmişdi...

Ötənlər az qala gözlərindən yaş dərəcəkdi.

Həmin gün oğluna "Mən də burada xidmət eləmişəm, oğlum. Yaxşı xidmət eləmişəm. Ata-balayıq, indi xidmət yoldaşı oluruq səninlə..." - dedi. Kövrəkliklə dedi, həm də ümidlə dedi. Bu ümid inam gücündəydi. İnanırdı ki, oğlu da yaxşı xidmət eləyəcək...

Ermənilərin kəşfiyyat-diversiya qrupları o günlərdə də təmas xəttində əməliyyatlar aparmağa cəhd göstərirdi. Azərbaycan əsgəri düşmənin murazını gözündə qoyurdu...

Aprel, 2016...

Cəbrayılın Lələtəpə yüksəkliyi...

Döyüş gedirdi. Qara niyyətlə torpaqsevərliyin döyüşüydü bu döyüş. Əsgərlərimiz "...lazım gələrsə, canımdan da keçməyə hazıram..." - andının işığında döyüşürdü. Şəhidlərimizin pıçıltısını, işğal olunmuş torpaqlarımızın harayını eşidə-eşidə döyüşürdü...

Əsgər son nəfəsində də "Vətən!.." - dedi...

...O əsgər neçə il əvvəl "Sən də əsgər olacaqsan, oğlum. Torpaqlarımızı işğaldan azad edənlərin sırasında sən də olacaqsan!.." - deyən atanın oğluydu...

Əsgər şəhid oldu...

Şəhid oğlunun dəfn mərasimində onun pıçıltısını əsən yellərdən, qönçəsindən boy göstərən güllərdən, doluxsunan göylərdən, ... savayı eşidən olmadı...

"Mənim yolumu sən davam etdirirdin, oğlum. Torpaqlarımızı işğaldan azad edənlərin sırasında sən də olacaqdın. Qismət deyilmiş. Şəhid oldun. İndi səni mən əvəz eləyəcəm, oğlum! Döyüşlərdə sənin əvəzindən mən vuruşacam. Sən yenə sıradasan, mənim balam. Ruhunun sızıldamasına qıymaram..." - deyirdi ata...

...Tarixi unutmuruq, tarix unudulmur...

Rəşid FAXRALI,
əməkdar jurnalist

(Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçün)